

Rehabilitacija glasa kod laringektomiranih bolesnika s ugrađenom govornom protezom; možemo li doseći 100%?

B. Bošković, I. Bilić, Z. Čolović, I. Mizdrak, I. Paladin, A. Čelan

Klinika za bolesti uha, nosa i grla s kirurgijom glave i vrata, KBC Split, Split, Hrvatska

bboskovic01@gmail.com

Cilj rada: Uspješnost glasovne rehabilitacije nakon totalne laringektomije varira, ovisno o studiji, od 70 do 95%. Psihološki efekt nemogućnosti govora kod laringektomiranih bolesnika je velik. Početni neuspjeh govorne rehabilitacije s vremenom vodi do stvaranja pogrešnih fonacijskih mehanizama, frustriranosti i deprimiranosti. Cilj rada je dokazati da rana intervencija botulinum toksinom vodi povećanom postotku rehabilitacije. Materijali i metode: U zadnje tri godine u našem centru učinjene su 64 laringektomije. Kod većine bolesnika (61) učinjena je primarna traheozofagealna fistulizacija i ugradnja govorne proteze. Kod svih bolesnika logopedska govorna rehabilitacija započeta je rano, uglavnom oko četrnaestog postoperativnog dana. Osam bolesnika imalo je izrazito loš glas ili nemogućnost govora; hipertonicitet je detektiran kao osnovni uzrok. Uz osam navedenih, učinili smo intervenciju kod još četiri bolesnika iz drugih ustanova. Za razliku od uvriježenog postupnika intenziviranja logopedske terapije i ekspektativnog stava, odmah po obradi započeli smo s intervencijom. Hipertonicitet je potvrđen lidokainskim testom. Svakom bolesniku aplicirano je ukupno 100j botulinum toksina tip A, odnosno u dva navrata po 50j u razmaku od 7-21dana. Mjesto aplikacije određeno je palpacijski, a kod jednog bolesnika ultrazvučno (izrazit edem). Lijek se injektira u šest do osam pojedinačnih mjesta. Nismo zabilježili nuspojava aplikacije. Govor je procijenjen pred drugu aplikaciju te mjesec dana po drugoj aplikaciji. Impakt rane intervencije procijenili smo VHI (voice handicap index) i V-RQOL (voice-related quality of life) upitnicima, te akustičnim parametrima. Rezultati: Svi bolesnici tretirani botulinum toksinom odgovorili su već na prvu dozu, svi su zadržali kvalitetu glasa u dosadašnjem praćenju i nije bilo potrebe za ponovnom intervencijom botulinum toksinom. Zaključak: Rana intervencija kod laringektomiranih bolesnika s ugrađenom govornom protezom i nemogućnosti (dostatnog) govora, po našem iskustvu osigurava odlične rezultate kod svih (selektiranih) bolesnika. Sama metoda nema značajnih nuspojava niti komplikacija kod pažljive primjene. Ovakvim pristupom nadmašili smo dosadašnje postotke uspješnosti govora kod laringektomiranih s govornom protezom.

Ključne riječi: rehabilitacija glasa, laringektomija, hipertonicitet